

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3087/2015. (V. 19.) AB VÉGZÉSE**alkotmányjogi panasz visszautasításáról**

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panaszok tárgyában – *dr. Czine Ágnes és dr. Kiss László* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

végzést:

1. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény 3. § (1)–(2) bekezdése, a 2014. október 14. napjáig hatályos 16. §-a, illetve a 2014. október 15. napjától hatályos 16. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló a 2014. évi XL. törvény 37. §-a, 38. § (1)–(2) bekezdése, 39. §-a és 40. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perekben felmerült egyes elvi kérdésekről szóló 6/2013. Polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény 2014. november 1. napja és december 5. napja között hatályos 38. § (1)–(2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panasz tárgyában indult eljárást megszünteti.

Indokolás

- [1] 1. Az Alkotmánybírósághoz számos alkotmányjogi panasz érkezett a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.), a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: Elszámolási törvény) egyes rendelkezéseit, valamint a deviza alapú kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perekben felmerült egyes elvi kérdésekről szóló 6/2013. Polgári jogegységi határozatot (a továbbiakban: PJE határozat) érintően.
- [2] A panaszokat az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján nyújtották be.
- [3] 1.1. A panaszosok egy része a Tv. 3. § (1)–(2) bekezdését sérelmezi, véleményük szerint ugyanis az ún. „árfolyamrés” rendezésére vonatkozó előírás ellentétes a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) – a kölcsönszerződés megkötésekor hatályos – 213. § (1) bekezdés c) pontjával, ami sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését (a jogállamiság, illetve a jogbiztonság követelményét). Az ellentétet abban látják, hogy a két jogszabály szerintük eltérően szabályozza az árfolyamrés érvénytelenségének a jogkövetkezményét (az árfolyamrés alkalmazása a Hpt. alapján a kölcsönszerződés egészének érvénytelenségét jelenti, míg a Tv. csak részleges érvénytelenségről rendelkezik – szól az érvelés). Mivel már a Hpt. megjelölt rendelkezésének is kifejezett fogyasztóvédelmi célja volt, a Tv. 3. § (1)–(2) bekezdése az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdését (fogyasztók jogainak védelme) is sérti. A rendelkezés nem áll továbbá összhangban az Alaptörvény II. cikkével (emberi méltósághoz való jog) sem, mivel a jogalkotó a Tv.-vel a fogyasztó önrendelkezési jogát sértő módon megakadályozza azt, hogy az árfolyamrés semmissége miatt a szerződés egészének érvénytelenségére hivatkozzon.
- [4] 1.2. A Tv. 2014. október 14. napjáig hatályos 16. §-a alapján a folyamatban lévő pereket felfüggesztették, majd ennek *ex lege* meghosszabbítására került sor az Elszámolási törvény 2014. december 6-ai hatállyal módosított – jelenleg is hatályos – 38. § (2) bekezdése által. A panaszosok szerint ez a perek

elhúzódsához vezet, ami az Alaptörvény M) cikkét sérti [valójában az M) cikk (2) bekezdésének a sérelmét állítják: a támadott rendelkezések „sértik az uniós jog által a magánszemélyekre ruházott fogyasztói jogokat”, továbbá nem egyeztethetők össze a XXIV. cikk (1) bekezdésével és a XXVIII. cikk (1) bekezdésével (a tisztességes eljáráshoz való joggal) sem.

- [5] A Tv. 2015. október 15. napjával módosult: az eredeti szabályozási tartalom lényegében változatlanul hagyása mellett – mely a 16. § (1) bekezdésébe került – a 16. § egy új, (2) bekezdéssel egészült ki [a jogalkotó a Tv. 1. §-ának újonnan beiktatott (1a) bekezdéséhez igazodva bővítette a felfüggesztéssel érintett perek körét]. Ezt követően az indítványok már a Tv. 16. § (1) bekezdése megsemmisítésére irányultak. Az előterjesztett kérelmekben foglaltak szerint e rendelkezés nem teszi lehetővé a perek ésszerű időn belül történő befejezését, ami az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét okozza. A felfüggesztő döntés elleni jogorvoslat kizártsága ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével. Mindez pedig összeegyeztethetetlen a jogállamiság követelményével is [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés]. Megjegyzendő: egyes panaszosok e körben – a felfüggesztést sérelmezve, de indokolás nélkül, csupán mintegy a két rendelkezés összefüggésére utalva – megjelölték az Elszámolási törvény 38. § (1) bekezdését is mint támadott rendelkezést [e bekezdés az ún. felülvizsgált elszámolás bíróságnak történő bejelentéséről és az eljárás ezt követő folytatásáról szól], és szintén az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének, valamint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét állították.
- [6] A felfüggesztéssel összefüggésben az Elszámolási törvény 2014. november 1-je és december 5-e között hatályos 38. § (1)–(2) bekezdését támadó indítványukat a panaszosok később kifejezett rendelkezéssel visszavonták.
- [7] 1.3. A panaszosok alaptörvény-ellenesnek tartják az Elszámolási törvény 37. §-át (mely a törvény hatálya alá tartozó szerződések esetében előírja, hogy az érvénytelenség megállapítását csak a jogkövetkezmények alkalmazására kiterjedően lehet kérni, azonban e körben az eredeti állapot helyreállítása nem kérhető), és ezzel kapcsolatban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, a C) cikk (1) bekezdésének, M) cikk (2) bekezdésének, Q) cikk (2) bekezdésének, T) cikk (3) bekezdésének, az I. cikk (1)–(2) bekezdésének, a XXIV. cikk (1) bekezdésének, a XXVIII. cikk (1) bekezdésének és a 25. cikk (1) bekezdésének, valamint (2) bekezdés a) pontjának a sérelmét állítják.
- [8] Rámutatnak, hogy az Elszámolási törvény 37. §-a alapján a törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés vagy a szerződés egye

rendelkezései érvénytelenségének a megállapítását – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 239/A. §-ával ellentétben – csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására is kiterjedően lehet kérni a bíróságtól. Önmagában a megállapítási kereset tehát kizárt, ezért a folyamatban lévő eljárásokban a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, illetve az eljárásokat meg kell szüntetni, kivéve, ha a peres fél a jogkövetkezmény levonását is kéri. Ráadásul kizárólag a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítása kérhető. A szabályozás – azáltal, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményei közül kizárja az eredeti állapot helyreállítását – az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdését, illetve az Alaptörvény II. cikkét (az emberi méltóságból levezetett önrödelkezési jogot) is sérti és diszkriminatív is (Alaptörvény XV. cikk) – hangzik az érvelés.

- [9] A panaszosok úgy vélik, azáltal, hogy a támadott előírás folyamatban lévő ügyekre is vonatkozik, visszaható hatályú jogalkotást valósít meg, ami sérti a jogbiztonságot, illetve, mivel a jogviták eldöntése és az érvénytelenség jogkövetkezményének a megállapítása a bíróságok hatáskörébe tartozik, a bírói függetlenséget is. Továbbá, mivel a jogkövetkezmény megállapítása szükség-szerűen tovább tart a pusztá megállapítási kereset elbírálásánál – hangzik az érvelés –, a szabályozás a perek elhúzódását eredményezi.
- [10] Hasonló indokok miatt – az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, illetve a XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére hivatkozással – nyújtottak be kérelmet az Elszámolási törvény 39. §-át, valamint a 40. § (3) bekezdését érintően is. [A 39. § a megállapítási kereset alapján indult, de a Tv. 16. §-a nyomán felfüggesztett perekre is előírja a 37. § (1) bekezdésének az alkalmazását, ami azt jelenti, hogy a felfüggesztés megszüntetését követően utólagosan kérni kell majd az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazását is a bíróságtól. A 40. § (3) bekezdése szerint pedig a per 39. § szerinti megszüntetése esetén a peres eljárás illetékét az állam viseli, ezen túlmenően mindegyik fél maga viseli a saját költségeit.] A 40. § (3) bekezdése vonatkozásában a panaszosok az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének (a tulajdonhoz való jognak) a sérelmét is állították arra hivatkozással, hogy az „arra kötelezi a felperest, hogy alapvető kereseti kérelmét változtassa meg”, s ha nem így tesz, akkor „az addigi perköltségeit – illetéket kivéve – elveszíti a per megszüntetésével egyetemben”.
- [11] 1.4. A PJE határozattal összefüggésben előterjesztett panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, C) cikk (1) bekezdésének, M) cikkének [tartalmilag az M) cikk (2) bekezdésének], Q) cikkének (2)–(3) bekezdését, XXIV. cikk

(1) bekezdésének, XXVIII. cikk (1) bekezdésének és 28. cikkének a sérelmére hivatkoznak.

- [12] 1.5. A benyújtott alkotmányjogi panaszokat – mivel azok tárgya egymással összefügg – az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.
- [13] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panaszok megfelelnek-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek, tehát befogadhatók-e.
- [14] Az alkotmányjogi panaszt benyújtó indítványozók [az Abtv. 52. § (1a) bekezdésében írt követelménynek eleget téve, mely szerint az indítványban egyértelműen meg kell jelölni azt az alaptörvényi vagy törvényi rendelkezést, mely az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapítja] az Abtv. 26. § (2) bekezdés szerinti hatáskörben kérték az Alkotmánybíróság eljárását. Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen kezdeményezhető, mégpedig abban az esetben, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be az Alaptörvényben biztosított jog sérelme, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás. Ez azt jelenti, hogy „[a]z Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz az absztrakt utólagos normakontrollt felváltó speciális eljárás-fajta, mely személyes érintettséget feltételez. A panaszra tehát a jogszabály alkalmazása vagy hatályosulása ad okot, azonban úgy, hogy konkrét (bírói) eljárás nem folyt/folyik az ügyben.” {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [42]} Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasz feltétele tehát az, hogy a jogsérelem hatósági vagy bírói jogalkalmazás nélkül közvetlenül következzen be. Ez a feltétel azonban az alábbiakban kifejtettek szerint panaszokkal érintett jogszabályi rendelkezések egy része vonatkozásában nem teljesül.
- [15] A Tv. 16. §-ának [illetve 2014. október 15-től hatályos 16. § (1) bekezdésének] alapvető tartalma az, hogy a bíróságok számára előírja azoknak a pereknek a felfüggesztését, melyek „tárgya részben vagy egészben a 3. § (1) bekezdése vagy a 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés, illetve amely pert az ilyen szerződéses kikötésen is alapuló követelés érvényesítése iránt a pénzügyi intézmény indított a fogyasztóval szemben”. Az Elszámolási törvény 37. §-a és 39. §-a szintén a bíróságok számára írja elő a keresetlevél idézés kibocsátás nélküli elutasítását, illetve a per megszüntetését abban az esetben, ha a fél a szerződés érvénytelensége vagy részleges érvénytelensége

jogkövetkezményének levonását nem kéri, vagy nem jelöli meg, hogy milyen jogkövetkezmény alkalmazását kéri. A 40. § (3) bekezdése pedig a perköltség-viselés speciális szabályát tartalmazza.

- [16] Mivel mindegyik említett rendelkezés alkalmazására kifejezett bírói döntés által kerül sor (a per felfüggesztése, valamint a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása/az eljárás megszüntetése, illetve a perköltség viselése), ezen előírások tehát nem minősülnek olyan, közvetlenül hatályosuló (alkalmazandó) normának, mely az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasszal támadható lenne.
- [17] A PJE határozatot támadó indítványi elemmel összefüggésben – mivel szintén az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján benyújtott panaszról van szó – az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza a következőket: „[a]z olyan jogszabályok, valamint az Abtv. 37. § (2) bekezdésben meghatározott egyéb jogi eszközök esetében, melyek lényegükénél fogva nem hatályosulhatnak közvetlenül (ilyen például a jogegységi határozat, mely csak a bíróságra kötelező, vagy általában a hatóságok és bíróságok eljárását szabályozó jogszabályok stb.), az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján történő eljárásban a közvetlen érintettség nem állapítható meg.” {3246/2014. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [10]} Tekintettel tehát a jogegységi határozat jogi jellegére – arra, hogy az csak a bíróságokra kötelező –, az indítványozó jogait érintő közvetlen hatályosulás, illetve közvetlen indítványozói érintettség a jelen indítvánnyal támadott PJE határozat vonatkozásában nem állapítható meg {hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság a 3023/2012. (VI. 21.) AB végzésben és a 7/2015. (III. 19.) AB határozatban is}.
- [18] Mindezek miatt tehát a Tv. 2014. október 14. napjáig hatályos 16. §-át, illetve a 2014. október 15. napjától hatályos 16. § (1) bekezdését, továbbá az Elszámolási törvény 37. §-át, 39. §-át és 40. § (3) bekezdését, valamint a PJE határozatot támadó – az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapított – alkotmányjogi panasz nem felel meg a törvényi követelményeknek, tehát nem befogadható. Ezért a panaszt az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban – a befogadhatóság egyéb feltételei vizsgálatának mellőzésével – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.
- [19] 3. Az alkotmányjogi panaszok a Tv. 3. § (1) és (2) bekezdésével összefüggésben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, az M) cikk (2) bekezdésének, illetve a II. cikknek a sérelmére hivatkoztak.
- [20] 3.1. Az alkotmányjogi panasz az Abtv. kifejezett megfogalmazása szerint (Abtv. 26–27. §) az Alaptörvényben biztosított jogok védelmének az eszköze.

Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépése után is fenntartotta korábbi értelmezését, mely szerint a jogbiztonság önmagában nem alapjog, így a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3322/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [10]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [11]} – lehet alapítani. Ennek megfelelően az azonos szintű jogszabályok (Tv. és Hpt.) közötti normakollíziót állító – a B) cikk (1) bekezdésére alapított – alkotmányjogi panasz vizsgálatára az Abtv. 26–27. §-a szerinti eljárásban nincs mód.

- [21] A panaszosok által megjelölt M) cikk (2) bekezdése (a fogyasztók jogainak a védelme) szintén nem minősül olyan, Alaptörvényben biztosított jognak, melynek sérelmére alkotmányjogi panasz alapítható lenne {ld. pl. 3267/2014. (XI. 4.) AB végzés, Indokolás [13], 7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [29]–[30]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanis „alkotmányjogi panasz – a jogbiztonság egyes elemeinek kivételével – csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére alapítható, valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének a megállapítása alkotmányjogi panasz keretében nem indítványozható. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjából is következik, hogy alkotmányjogi panaszt csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése nem minősül az Alaptörvényben biztosított jognak, a felhívott alaptörvényi szakaszok címzettje nem az indítványozó, nem biztosítanak számára jogot, ezért alkotmányjogi panaszt sem lehet közvetlenül ezekre az előírásokra alapítani” {7/2015. (III. 19.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [22] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a Tv. 3. § (1)–(2) bekezdését támadó – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére és M) cikk (2) bekezdésére alapított kérelmeket – mivel azok nem felelnek meg az Abtv. 26. § (2) bekezdésében írt feltételeknek – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.
- [23] 3.2. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a panaszosok arra vonatkozó hivatkozását, miszerint a Tv. 3. § (1)–(2) bekezdése az emberi méltóságból levezetett önrendelkezési jogot sérti azért, mert megakadályozza azt, hogy az árfolyamrés tisztességtelenségére hivatkozva a fogyasztók a szerződés egésze érvénytelenségének megállapítását kérik. [Ezt a kérdést a Tv. 3. §-a alaptörvénykonformitását számos aspektusból vizsgáló 7/2015. (III. 19.) AB határozat nem érintette.]

- [24] Fontos rámutatni ezzel kapcsolatban, hogy az Alkotmánybíróság korábban már több ízben elismerte a perindítási jog és az emberi méltóság jogával összefüggésben álló egyéni autonómia alkotmányjogi kapcsolatát [Ld. 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59.; 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29.; 20/1997. (III. 19.) AB határozat, ABH 1997, 85.; 96/2008. (VII. 3.) AB határozat, ABH 2008, 816.]
- [25] A perindítással összefüggésben az alkotmányosan védett önrendelkezési jog az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint alapvetően azt jelenti, hogy az egyén maga dönthet arról, kívánja-e az igény állapotába került alanyi jogait bíróság előtt érvényesíteni vagy sem, s a törvény keretei között értelemszerűen azt is eldöntheti, hogy milyen jogkövetkezmény megállapítását kéri a bíróságtól.
- [26] A vizsgált ügyre vetítve mindez azt jelenti, hogy egyrészt a fogyasztót magát nem lehet perindításra kötelezni egy adott szerződési feltétel érvénytelensége miatt, másrészt perindítás esetében a jogalkotó nem írhatja elő a keresetlevél tartalmát. Önmagában azonban az a kérdés, hogy a semmisségnek melyek a jogszabályban szabályozott, lehetséges jogkövetkezményei (pl. az eredeti állapot helyreállítása, a szerződés érvényessé nyilvánítása, esetleg részleges érvénytelenség, stb.), komplex jogalkotói és – az egyedi eset sajátosságait is figyelembe vevő – jogalkalmazói mérlegelés eredménye [vö. régi Ptk. 237–239. §§; illetve az ezt felváltó 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről, 6:108–115. §§, 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény], amely kérdés a perindító alkotmányosan védett önrendelkezési jogával összefüggésben – az alkotmányjogi panaszban felhozott érvek alapján – alapvető alkotmányjogi kérdést nem vet fel.
- [27] A kifejtettek alapján a vizsgált kérelem az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek nem tesz eleget, ezért azt az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [28] 4. Az Elszámolási törvény 38. § (1) bekezdését támadó – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére és XVIII. cikk (1) és (7) bekezdésére alapított –, valamint az Elszámolási törvény 38. § (2) bekezdését támadó – az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére, XXVIII. cikk (1) bekezdésére, valamint M) cikk (2) bekezdésére alapított – alkotmányjogi panaszokkal kapcsolatban az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [29] 4.1. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak minden esetben határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozottság követelményének az alkotmányjogi panasz akkor felel meg, amennyiben eleget tesz az (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt feltételeknek. A benyújtott panaszok vizsgálata alapján

megállapítható volt, hogy azok a törvényben írt feltételeknek az Elszámolási törvény 38. § (1) bekezdése (mely a pereknek az elszámolás lezárását követő folytatásáról szól) vonatkozásában nem felelnek meg. A panaszosok egy része a perek felfüggesztését sérelmezve az Elszámolási törvény 38. § (1) bekezdését is megjelölte mint sérelmezett rendelkezést. Önálló indokolást azonban e rendelkezés vonatkozásában a kérelmek nem tartalmaznak, a panaszosok a Tv. 16. §-ára vonatkozó indokaikat mintegy a két rendelkezés összefüggésére hivatkozással terjesztették ki az Elszámolási törvény 38. § (1) bekezdésére. Nem fejtették ki azonban „indítványban foglalt kérelem részletes indokolását” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont], tehát azt, hogy konkrétan az Elszámolási törvény 38. § (1) bekezdése vonatkozásában a vélt alapjogi sérelem miben áll.

[30] A befogadhatóság törvényben előírt formai feltételeinek meg nem felelő panasz érdemi elbírálására nincs mód, ezért az Alkotmánybíróság a panaszokat ebben a vonatkozásban az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.

[31] 4.2. Az Alkotmánybíróság a 3057/2015. (III. 31.) AB határozatban már vizsgálta azt a kérdést, hogy az Elszámolási törvény 38. § (2) bekezdése – tehát a perek felfüggesztésének *ex lege* meghosszabbítása – sérti-e a feleknek a perek ésszerű időn belül történő elbírálásához való jogát {melyet az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) bekezdésében a tisztességes eljáráshoz való jog részeként szabályoz}, a kérelmet azonban elutasította.

[32] Az Abtv. 31. § (1) bekezdése értelmében „[h]a alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással – ha a körülmények alapvetően nem változtak meg – nincs helye az alaptörvényellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panasznak, valamint bírói kezdeményezés alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatának”.

[33] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Elszámolási törvény 38. § (2) bekezdését támadó, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panaszokat – mivel *res iudicatáról*, ítélt dologról van szó – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján visszautasította.

[34] 4.3. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése nem a bírósági eljárásokra, hanem a hatósági eljárásokra vonatkozik, az Elszámolási törvény 38. § (2) bekezdése viszont a bírósági eljárások felfüggesztésének meghosszabbításáról

rendelkezett, hiányzik tehát a felhívott alaptörvényi rendelkezés és a támadott jogszabályi rendelkezés közötti összefüggés. Ez pedig az indítvány befogadásának akadályát képezi {ld. pl. 3130/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [17]; 3039/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [20]}.

- [35] Ismételten emlékeztetni szükséges továbbá arra, hogy az M) cikk (2) bekezdése (a fogyasztók jogainak a védelme) nem minősül olyan, Alaptörvényben biztosított jognak, melynek sérelmére alkotmányjogi panasz alapítható lenne (ld. Indokolás [20]–[22]).
- [36] Mindezek alapján az Elszámolási törvény 38. § (2) bekezdését támadó panaszokat az Alkotmánybíróság ebben a vonatkozásban az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.
- [37] 5. Az Elszámolási törvény 2014. november 1. napja és december 5. napja között hatályos 38. § (1)–(2) bekezdését támadó indítványukat a panaszosok visszavonták, ezért az Ügyrend 67. § (2) bekezdés c) pontja alapján az Alkotmánybíróság az eljárást – mivel ebben a részében a panasz okafogyottá vált – megszüntette.

Budapest, 2015. május 11.

*Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke,
előadó alkotmánybíró*

*Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [38] Nem értek egyet a rendelkező rész 3. pontjával az alábbi indokok alapján.
- [39] A határozat hivatkozott rendelkezése a 6/2013. Polgári jogegységi határozat alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt a 3246/2014. (X. 3.) AB végzésben foglalt indokokra hivatkozással utasította vissza. Eszerint „[a]z olyan jogszabályok, valamint az Abtv. 37. § (2) bekezdésben meghatározott egyéb jogi eszközök esetében, melyek lényegükénél fogva nem hatályosulhatnak közvetlenül (ilyen például a jogegységi határozat, mely csak a bíróságra kötelező [...]), az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján történő eljárásban a közvetlen érintettség nem állapítható meg.” {3246/2014. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [10]} Az indokolás utal arra is, hogy hasonlóan döntött az Alkotmánybíróság a 3023/2012. (VI. 21.) AB végzésben és a 7/2015. (III. 19.) AB határozatban is.
- [40] Álláspontom szerint az Abtv. 26. § (2) bekezdésének és a 37. § (2) bekezdésének együttes értelmezéséből ilyen korlátozás – általános jelleggel – nem vezethető le. Nem hagyható figyelmen kívül ugyanis, hogy a jogegységi határozatok eltérő jellegűek, és az értelmezett jogi normához igazodóan eltérő módon hatályosulnak.
- [41] Az Alkotmánybíróság a 42/2005. (XI. 14.) AB határozatában a jogegységi határozatba foglalt értelmezés kereteit vizsgálva kiemelte, hogy a jogegységi határozat „adott esetben az alapul fekvő jogszabály tartalmát bővítheteti, szűkítheteti, vagy éppen az értelmezéssel joghézagot tölthet ki” (ABH 2005, 514.). A jogértelmezés akkor veti fel az alkotmányossági követelmények sérelmét, ha a bírói-ítélkezési hatalom átveszi a jogalkotás funkcióját [42/2004. (XI. 9.) AB határozat, ABH 2004, 571.]. Erre akkor kerül sor, ha a jogegységi határozat önálló jogszabályi tartalommal eloldódott az értelmezett jogszabálytól [42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 515.].
- [42] Az adott ügyben az indítványozók egy része azt tette vitássá, hogy az érintett jogegységi határozatban foglalt jogértelmezés túllépett a fentiek szerinti alkotmányos kereteken. Az Alkotmánybíróság azonban az indítványokat ebben a részében érdemi vizsgálat nélkül utasította vissza azzal az indokolással, hogy az indítványozók érintettsége nem állapítható meg. Álláspontom szerint azonban érdemben kellett volna vizsgálni az alkotmányjogi panaszban foglaltakat, mert az indítványozók érintettsége az alábbi indokok alapján fennáll.
- [43] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41. §-a szerint „[a] jogegységi határozatnak – ha törvény kivételt nem tesz – a felekre és a terheltre kiterjedő hatálya nincs”, vagyis

az abban foglalt jogértelmezés egyedüli címzettjei a bíróságok [lásd: Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdés].

- [44] Az Alkotmánybíróságnak a Bszi. fenti rendelkezésével tartalmában egyező korábbi szabályozásra vonatkozó megállapításait ebben az ügyben is irányadónak tartom. Eszerint „a jogegységi határozat a felekre a bírói jogalkalmazás útján – a kötelezően előírt jogértelmezésen alapuló ítélet közvetítésével – szükségképpen kihat” [12/2001. (V. 14.) AB határozat, ABH 2001, 171.]. Ez az oka annak, hogy a jogegységi határozatokat a Magyar Közlönyben közzé kell tenni [lásd: a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 28/A. § *b*) pont]. Különbséget kell azonban tenni a hatályosulás esetei között. Az előbbi – „közvetett” – hatálytól különböznek az eljárási törvényekbe foglalt azon esetek, amikor a jogegységi határozat közvetlenül érinti az alapul fekvő ügyet, és annak alanyait.
- [45] A Bszi. hivatkozott rendelkezése szerinti kivételt a hatályos szabályozásban kifejezetten a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben (a továbbiakban: Be.) találunk, amely szerint „[h]a az elvi kérdésben adott iránymutatásból következően a jogegységi határozattal érintett jogerős bírósági határozatnak a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító rendelkezése törvénytörtő, a jogegységi tanács a törvénytörtő rendelkezést hatályon kívül helyezi, és a terheltet felmenti, illetve az eljárást megszünteti” [Be. 439. § (3) bekezdés].
- [46] A Be. hivatkozott rendelkezése mellett ugyanakkor más esetekben is lehet a felekre közvetlenül kiható hatálya a jogegységi határozatoknak. Ennek a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben (a továbbiakban: Pp.) meghatározott esete az, amikor a felülvizsgálati eljárásban eljáró tanács jogegységi eljárást kezdeményez, és ezzel egyidejűleg az ügy elbírálását felfüggeszti. Ez esetben a közvetlen hatályosulást álláspontom szerint az a körülmény alapoza meg, hogy a jogegységi eljárás befejezése után a bírói tanácsnak a jogkérdést elvi jelleggel eldöntő jogegységi határozatnak megfelelő határozatot kell hoznia [Pp. 274. § (5) bekezdés].
- [47] Álláspontom szerint már e két esetre tekintettel sem tehető az a megállapítás, hogy a jogegységi határozatnak ne lehetne az érintettekre közvetlenül kiható hatálya, mert peres eljárásban a hivatkozott rendelkezések révén a jogegységi határozatok ténylegesen hatályosulhatnak. Emellett – az értelmezett normához igazodóan – más esetekben is fennállhat olyan körülmény, amelynek folytán a jogegységi határozat bírói döntés „közvetítése” nélkül – közvetlenül – kihat az érintettre.
- [48] Az adott esetben a Kúria Polgári Kollégiuma – mint jogegységi tanács – a Bszi. 34. § (4) bekezdés *b*) pontja alapján eljárva egyebek mellett a következő elvi

kérdésekre adott választ: mi a deviza alapuló kölcsön tartalma (Indokolás I/1. pontja)?; a deviza alapú kölcsön konstrukciója alapján megkötött szerződések érvényes vagy érvénytelen szerződések-e (Indokolás I/2. pontja)?; amennyiben a deviza alapú kölcsönszerződések bármely okból érvénytelenek, az érvénytelenség törvényi jogkövetkezményei közül a bíróság bármelyiket alkalmazhatja-e, illetve melyik jogkövetkezményt mikor indokolt alkalmaznia (Indokolás I/5. pontja)?

- [49] Álláspontom szerint a Kúriának a fenti kérdésekben adott állásfoglalásai közvetlenül kihatottak az érintett anyagi jogi jogviszonyok minősítésére, azok érvényességének megítélésére, és e jogviszonyok alapján fennálló igényérvényesítési lehetőségekre. Emiatt a jogegységi határozat ténylegesen is meghatározta a felek szerződéses viszonyának tartalmát. Az adott ügyben ezért az indítványozóknak az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint vizsgált érintettsége fennáll, így alkotmányjogi panaszukat érdemben kellett volna vizsgálni.

Budapest, 2015. május 11.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró különvéleménye

- [50] Fenntartva a 3057/2015. (III. 31.) AB határozathoz fűzött különvéleményemnek a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmével kapcsolatos megállapításait – nézetem szerint – az alkotmányjogi panaszokba foglaltak egy része érdemben elbírállható lett volna az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti eljárásban is.
- [51] A végzés többségi indokolása alapján „[a]z Elszámolási törvény 37. §-a és 39. §-a szintén a bíróságok számára írja elő a keresetlevél idézés kibocsátás nélküli elutasítását, illetve a per megszüntetését abban az esetben, ha a fél a szerződés érvénytelensége vagy részleges érvénytelensége jogkövetkezményének levonását nem kéri, vagy nem jelöli meg, hogy milyen jogkövetkezmény alkalmazását kéri. A 40. § (3) bekezdése pedig a perköltségviselés speciális szabályát tartalmazza.
- [52] Mivel mindegyik említett rendelkezés alkalmazására kifejezett bírói döntés által kerül sor (a per felfüggesztése, valamint a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása/az eljárás megszüntetése, illetve a perköltség viselése), ezen előírások tehát nem minősülnek olyan, közvetlenül hatályosuló (alkalmazandó) normának, mely az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti panasszal támadható”.

[53] Nézetem szerint különös jelentősége van annak, hogy a törvényhozó már folyamatban levő eljárásokra irányadóan fogalmazta meg ezeket – a korábbi szabályozástól lényegesen eltérő – szabályokat, mégpedig úgy, hogy az ügyeket tárgyaló bírácoknak nem biztosított érdemi értelmezési mozgásteret a szabályok alkalmazására, ami fogalmilag együtt járna az igazságszolgáltatási hatáskör gyakorlásával, a bírói döntések meghozatalával. Ahogyan a fenti különvéleményemben jeleztem, ezekben az esetekben a bíró tényleg nem egyéb mint „a törvény szája”, ezért alkotmányjogi értelemben ezekben a kérdésekben hozott bírói döntések nem minősülnek olyan döntéseknek, amelyeket akár egy későbbi rendes bírósági jogorvoslati eljárásban korrigálni lehetne. Ennek alapján az alkotmányjogi panaszokban foglaltak egy része érdemben elbírálható lett volna.

Budapest, 2015. május 11.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírószági ügyszám: IV/1963/2014.

